

DUES NOVES CÒPIES DE L'ARXIEPISCOPOLOGI DE BLANCH

Sortit ja a la llum pública l'*Arxiepiscopologi* de Josep Blanch que l'Agrupació de Bibliòfils de Tarragona edità l'any 1951, hem tingut notícia de dues còpies més d'aquesta obra, que ens foren desonegudes en escriure el pròleg que precedeix aquella edició.

La primera, força important, existeix al Museu Diocesà i ens l'ha feta conèixer el Rnd. Dr. Mn. Pere Batlle. Forma part d'un infòlio molt dens junt amb altres treballs i còpies, algunes impreses, relatives als frares Predicadors o al temps de les guerres napoleòniques, recollides i relligades formant un sol volum. La còpia manuscrita de l'*Arxiepiscopologi* és la primera que hi figura.

A la portada interior de la coberta hi ha una anotació que diu: *Utebatur Fr. Thomas Boronat Ordinis Praedicatorum Conventus Tarraconensis*. Sobre el cognom *Boronat* hi ha escrit un altre nom intel·ligible. A l'interior del llibre hi ha un paper solt que sembla ésser el sobre d'una carta, car està estampillat amb el segell d'alguna estafeta imprecisa, i amb la data de 1844, i a més duu aquesta adreça: "Al Sor. Dn. Thomas Boronat Pbr^e. y Catredàtic (sic) en el Colegio de Tarragona". Aquest volum, doncs, devia pertànyer-li, essent ell religiós dominic i catedràtic de l'antic Col·legi de Tarragona.

La portada del manuscrit diu: "Archiepiscopologi de la Sta. Metropolitana Iglésia de Tarragona, Primada de las Espanyas, copiat quasi literalment del que escrigué lo Ilte. Sor. Dor. D. Joseph Blanch, canonge de la sobredita Iglésia en lo any 1665". No numera els capítols, però fa correspondre un apartat per cada senyor Arquebisbe.

La lectura d'aquesta còpia ensenya tot seguit que està feta, en extracte, servint-se de la còpia D o de les que d'aquesta nasqueren, de les quals parlem en el pròleg adés esmentat, car ultra copiar literalment en alguns punts, arriba també, com la còpia D, fins a l'Arquebisbe Joaquim de Santian, i en escriure la prelatura de Fra Joan

Manuel d'Espinosa, parla igualment del Concili Provincial d'Octubre de 1664 (cosa que no fa la còpia editada pels Bibliòfils) amb aquests mots:

Ha celebrat un Concili Provincial en Octubre de 1664 que ha sigut dels més lustrosos se han tingut temps ha, per haver assistit en ell 5 Bisbes y molts abats. En ell se mostrà sa Il·lustríssima tant cabal e intel·ligent en las matèrias se tractaren, que deixà pasmats a tots los Conciliars, Governà encara vui y Nostre Senyor lo deixè governar molts anys per consol de tots.

Segueix després:

Nota. Aquí fineix la obra del Autor, conforme se demostra de estas sevas mateixas paraules: "Ja gràcias a Déu he acabat la sèrie y cathòlogo dels Arquebisbes de esta Ciutat".

Diu encara:

Als 10 Agost de 1672 morí (Blanch), vivint encara lo Sor. Illm. Espinosa, per lo que no pogué explayar-se y publicar los seus fets. Lo demés que en seguida se escriurà és obra de diferents.

Los continuadors del present Archiepiscopologi de esta Matropolitana y Primada de las Espanyas, proseguiren la obra edificant y fets memorables de est Illm. Sor. Espinosa, qual llarga relació aniré extractant, com fins aquí he practicat, conforme al fi me he proposat des de son principi.

I segueixen les prelatures, com en la còpia D, d'Espinosa, Josep Llinàs, Isidre Bertran, Joan Miquel Taverner, Joan de Samaniego i Jaca, Pere Copons i de Copons, Jaume Cortada i Bru, Llorenç Despuig i Cotoner, Joan Làrio i Lancis, i Joaquim de Santian i Valdivielso, la mort del qual tampoc no relata.

I, finalment, a l'acabament del seu treball escriu el copista:

Nota. Fins aquí arriba, y sens acabar la narració dels memorables fets del Illm. Santyian, lo Archiepiscopologi de la Metropolitana Iglésia, y Primada de las Espanyas, Tarragona, escrit por lo Ilte. Sor. Dor. Dn. Joseph Blanch, canonge de la mateixa Iglésia; continuat per altres, després de la sua mort; extractat y anyadit ab algunas notas per lo infrascrit, desitjós de que no quedin olvidades o perpètuament sepultades las vàrias y curiosas noticias que en ell van inclosas.

Aquest *infrascrit*, però, no sabem certament qui fou, ni menys encara en quin temps escriví la seva còpia, si bé podem suposar que devia ésser algun religiós dominic, per la següent raó:

Dins del mateix volum que ens ocupa, on com ja hem dit existeixen diverses còpies d'altres tractats o matèries, n'hi ha una, escrita en castellà, referent a la història dels Dominics a Tarragona, que comprèn de la fundació de llur convent fins a finals del segle XVIII, i té per encapçalament: *Noticias historiales, asi generales como par-*

ticulares, desde la fundación en adelante del Convento Orden de Predicadores de Tarragona. En aquesta crònica o succinta notícia històrica, plena de curioses dades extretes de l'arxiu conventual (entre elles la relació detallada de l'explosió d'una torre de la muralla l'any 1700), es parla amb força extensió de la institució d'una càtedra de Teologia Moral en dit convent, portada a terme per l'Arquebisbe Llinàs l'any 1710. Doncs, bé; dintre la còpia de l'*Arxiepiscopologi*, en fer-se referència de la prelatura d'aquest Arquebisbe i després de transcriure el seu epitafi, diu el copista:

Nota. Aquí finex lo autor o continuador, y conclou lo degut elogi del Illm. Sor. Llinàs. Certament és digne de reparo y de no poca admiració que omitis y escapàs la vigilància de la seva docta ploma un dels fets més memorables y gloriosos del Sor. Llinàs, que li fa tant honor per ser ell un monument de eterna memòria y perpètua gratitut a tota la posteritat de esta Diòcesis, com és la fundació y establiment de la càtedra de Teologia Moral.

I segueix el relat, amb termes semblants als emprats en les "Noticias historiales...", de la fundació d'aquesta càtedra en el mateix convent dels frares Predicadors, l'any damunt dit de 1710, subvencionada amb una pensió anual de 100 lliures de moneda barcelonesa: 50 per al convent i 50 per a l'ús del catedràtic.

Sembla, doncs, versemblant que qui féu aquesta còpia de l'*Arxiepiscopologi* devia ésser un dominic, i tal vegada el mateix que escriví les "Noticias historiales...".

Altres addicions potser hi haurà en el decurs de la còpia, fetes per aquest desconegut copista, però com que el nostre primordial intent no era de fer una compulsació completa, no hem pretès, en tot cas, apreciar-les.

Aquest nou manuscrit conegut és d'un indubtable valor que ajuda a fixar el convenciment que la còpia D, ja esmentada, fos també escrita pel mateix Blanch, i, per la seva menor extensió, més copiada que el manuscrit o còpia A editada pels Bibliòfils. Inclourà també un altre valor si conté notícies que no constin en l'autèntic *Arxiepiscopologi* de Blanch. Per l'escriptura, la còpia que ací ens ocupa sembla feta durant el segle passat, encara que possiblement no és la mateixa escrita per aquest "infrascrit" ignorat, que l'extractà i hi afegí notes, sinó una còpia al seu torn d'aquesta feta per a l'ús d'algú que la necessitava, tal volta el Rnd. Fr. Tomàs Boronat dessús dit, probablement poc temps després de les guerres napoleòniques i abans del 1835.

L'altra còpia esmentada és a la Biblioteca del Seminari. Quan treballàvem en l'edició publicada pels Bibliòfils, Mn. Salvador Ramon Viñas ens havia ja parlat de la seva existència i àdhuc ens indicà el lloc aproximat on estava col·locada, però la nostra ineptitud fou tal que no encertàrem a trobar-la. Altrament no figurava en cap dels catàlegs. Però ara no fa molt, un matí que en companyia de dit reverend sacerdot visitàrem aquella Biblioteca, ell la trobà encontinent. Es així com hem pogut estudiar-la.

Per les clàricies donades per Mn. Salvador Ramon sembla que fou d'aquesta còpia manuscrita d'on sortiren les dues dactilogràfiques existents. De l'examen que n'hem fet, hem arribat també a aquesta conclusió. Qui les féu serà difícil saber-ho amb certesa, encara que hom suposa que hi treballaren Mn. Francesc Carné Almenara, Mn. Joan Monravà i Mn. Miquel Vilatimó. Almenys el nom del primer està escrit a la primera pàgina en blanc de la còpia a màquina que hi ha a la Biblioteca del Dr. Bergadà, contigua a la del Seminari. Però com que aquells tres benemèrits sacerdots foren martiritzats l'any 1936, aquesta suposició restarà potser sempre sense una contesta categòrica.

Del que no ens cap el menor dubte és que les còpies a màquina eixiren d'aquest manuscrit de la Biblioteca del Seminari. Compulsades degudament es comprova que coincideixen al peu de la lletra. Fou aquest manuscrit copiat amb tanta fidelitat que àdhuc es respectaren les errades de còpia que conté, algunes de considerable importància, com és ara en noms propis. Al capítol 17 relatiu a l'Arquebisbe Bernat Tort, la còpia dactilogràfica diu "Fort" perquè així sembla estar escrit en el manuscrit. Els versos de Marcial del Capítol primer, són transcrits amb les mateixes faltes. Les cites en aquest sentit podrien ésser nombroses: "lo cognom del decal no se ha trobat", escriuen ambdós, manuscrit i dactilogràfic. En els versos del Rector de Vallfogona llegim en un i altre, exactament: "leas gramalleas y leas gorres". Etc., etc.

La còpia dactilogràfica presenta la particularitat de no portar una nota marginal del foli 185 gt. del manuscrit sobre la prohibició feta pel rei a l'arquebisbe Joan de Montcada d'apropiar-se el títol de senyor de la ciutat.

La còpia manuscrita que ens ocupa presenta aquestes particularitats: a partir del foli 48 gt. apareixen gairbé tots rubricats a peu de pàgina, cosa que sembla palesar una garantia de fidelitat envers el seu respectiu original, o model, com vulguem anomenar-lo. Consta de 205 folis numerats, escrits per les dues cares, tot de la mateixa mà i en

tota l'extensió exacta del dactilogràfic, que arriba fins a Santian sense relatar la seva defunció. El caràcter de l'escriptura sembla indicar que la còpia fou feta la passada centúria. No du titol, ni nom de l'autor, ni cap indicació de qui fou el copista. Sols la seva lectura demostra que es tracta de l'*Arxiepiscopologi* de Blanch. Està relligat amb tapes de cartó, com les de les llibretes corrents, i a la part superior i interior de la coberta hi ha una etiqueta comercial que diu: "J. Riba - Encuadernaciones y dorados - R. S. Juan, 71, Tarragona".

Ara, doncs, sols ens resta dir una cosa. En escriure l'estudi previ de l'*Arxiepiscopologi* editat pels Bibliòfils havíem assentat el criteri que la còpia editada era la corresponent a l'original més extens que Blanch havia escrit, i que les dues còpies dactilogràfiques corresponien a l'altre *Arxiepiscopologi* més breu que el canonge arxiver havia també escrit, segons testimoniatge una de les seves biografies. En canvi ara sembla demostrat que les còpies dactilogràfiques han estat fetes a base del manuscrit del Seminari. Però això no fa variar en substància el nostre primer criteri; sols que ara ens cal suposar que fou el manuscrit del Seminari el que nasqué del més breu dels dos de Blanch, que suposem perdut. Anem a saber, però, quantes còpies intermèdies pot haver-hi hagut, car, donada la importància d'aquesta obra, segurament se'n feren moltes, algunes de les quals cal admetre que en un moment determinat poden aparèixer en qualsevol impensat indret.

JOAQUIM ICART.